

گزارش سفر هیأت اعزامی به کشور هلند

رضا جعفری
معاون قضایی دادسرای تهران
قسمت چهارم

■ حالت (Halt)

صبح روز پنجشنبه ۸۱/۸/۹ به منظور بازدید از سازمانی به نام حالت (Halt) به شهر رتردام (Rotterdam) رفتیم. این شهر با جمعیتی حدود ششصد هزار نفر دومین کشور هلند است و اولین اداره حالت در سال ۱۹۸۱ در این شهر شروع به کار کرده و از آن سال به بعد سایر کشورهای بزرگ و کوچک نیز پیروی نموده و اداره حالت تأسیس کرده‌اند.

آقای (Kievit) از اداره حالت رتردام و آقای (Wiersma) از سازمان حالت هلند در تشریح این سازمان و تاریخچه آن مطالبی را اعلام داشتند که ماحصل اظهارات نامبردگان به اضمحام ترجمه بروشور آشنایی با این نهاد و عملکرد آن ذیلآ تقدیم می‌شود:

۱- تاریخچه

کلمه (Halt) در زبان هلندی به معنی توقف است و در مفهوم متوقف کردن و جلوگیری از تکرار جرایم کوچک می‌باشد و در عین حال ترکیبی از دو بخش دیگر است بدین صورت که (H) مخفف کلمه (Het) و آن حرف تعریف می‌باشد و معادل کلمه (The) در زبان انگلیسی و الف و لام در زبان عربی به کار می‌رود و (Alt) مخفف کلمه (Alternative) به معنای جایگزین برای جرایم سبک اعمال می‌نماید و مانع تکرار جرم توسط متهم می‌شود و ارتکاب جرم را در او متوقف می‌نماید. این اداره بخش کوچکی از شهرداری (فرمانداری) رتردام و در سایر شهرها نیز سازمانی وابسته به شهرداری (فرمانداری)ها می‌باشد ولیکن وظایفی را به صلاحدید دادستان حوزه قضایی مربوط انجام می‌دهد و در واقع مسؤلیت کلی طرح

حالت بر عهده دادستان قرار گرفته است. در حدود ۲۰ سال پیش شهرداری و دادگستری و پلیس رتردام در یک برنامه همکاری مشترک تصمیم گرفته‌اند که روشی پیدا کنند تا جلوی جرایم کوچک را بگیرند و وقوع این قبیل جرایم را در بین نوجوانان متوقف نمایند به همین جهت چنین اداره‌ای را ایجاد کردند و چون موفق بود سایر شهرها نیز این روش را به کار بردند. در اواخر دهه هشتاد کمک‌های مالی دولت و حکومت مرکزی موجب گسترش و ترویج ادارات

بسیار کوچک بوده و با یک نفر کارمند و نیروی پاره وقت اداره می‌شود و در بعضی از ادارات حالت ۱۵ تا ۲۰ نفر کارمند تمام وقت فعالیت دارند. هزینه طرح حالت قسمتی توسط دولت مرکزی و قسمتی هم توسط مقامات محلی تأمین می‌شود.

طرح حالت در سپتامبر ۱۹۹۵ به صورت رسمی و قانونی درآمد و انجمن مشاوره دولتی جرایمی که می‌توان طرح حالت را در آنها پیاده کرد، معلوم و تنظیم نمود و همچنین رهنمودهای قانونگذاری عمومی را برای رجوع به ادارات حالت تدوین نمود و مقررات دیگری نیز در حال تنظیم می‌باشد که انسجام لازم بین ادارات حالت محلی و منطقه‌ای برقرار شود تا به صورت متحدالشکل اداره گردند.

۲- تاثیر طرح حالت

مقابله به مثل واقعاً مؤثر و کاربرد دارد. بزهکاران خردسال پس از شرکت در طرح حالت خودشان را اصلاح می‌کنند و از نظر روحی و روانی بازسازی می‌شوند این برنامه در واقع به عنوان یک سلاح عالی در اختیار دادگستری می‌باشد که با این اسلحه می‌تواند بیش از ۶۰ درصد پرونده‌های متشکله را چاره‌سازی نماید بدون اینکه مقاومتی از طرف بزهکار و یا والدین او صورت گیرد و بدون اینکه هزینه چندان هم به عنوان هزینه اجرای حکم بر بودجه دولت تحمیل کند، باعث ختم پرونده‌های کیفری در کوتاه مدت می‌شود.

۳- مزایای مهم طرح حالت

الف - یک راه سالم آموزشی تربیتی مناسب برای اطفال به جای روشهای کیفری سستی می‌باشد.
ب - یک راه علاج و چاره ساز مؤثر برای جرم ارتکاب یافته از طریق مقابله به مثل است.
ج - زیان دیده از جرم خسارات وارده را

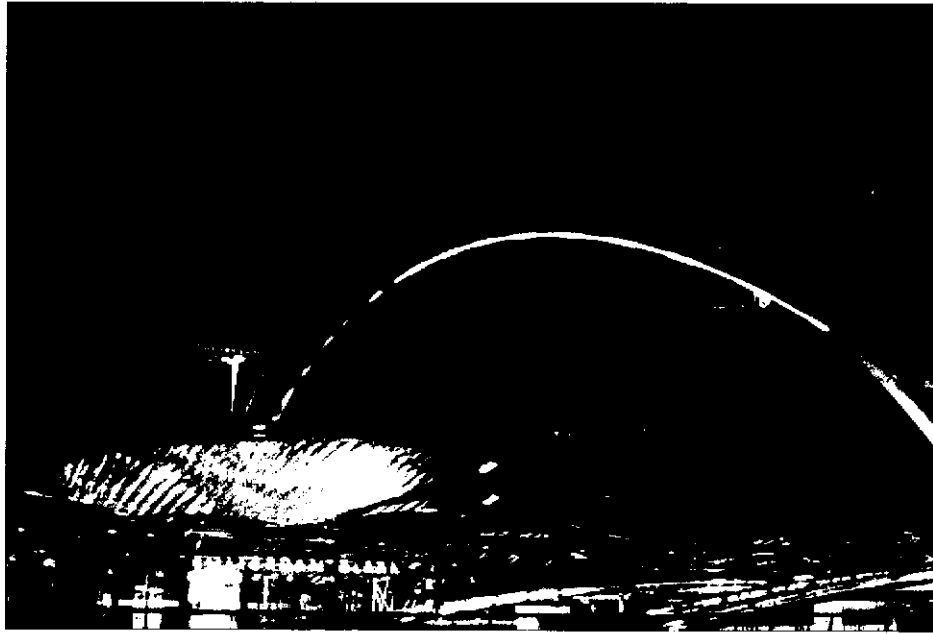
**بزهکاران خردسال
پس از شرکت در طرح حالت
خودشان را اصلاح می‌کنند و از
نظر روحی و روانی بازسازی
می‌شوند این برنامه در واقع
به عنوان یک سلاح عالی در
اختیار دادگستری می‌باشد**

حالت در سراسر هلند شد و در حال حاضر ۶۱ اداره حالت کوچک و بزرگ وجود دارد که تقریباً کل کشور هلند را تحت پوشش قرار می‌دهند. اکثر ادارات حالت مقامات کشوری مسؤلیت امور اداری و مالی آن را نیز بر عهده دارند و درصد کمی هم از این ادارات حالت به صورت خودگردان هستند و یا به صورت بخشی از ادارات دیگر فعالیت دارند بدین ترتیب ادارات حالت یک کار مشترک بین مقامات محلی و ادارات دادستانی می‌باشد. بعضی از ادارات حالت

مربوط نمی باشد و اداره حالت این فرصت را به نوجوان خاطی می دهد که با کار کردن و جبران خسارت وارده و در واقع با جبران مافات سابقه ای کیفری برای او ثبت نشود و پس از انجام کار و جبران خسارت بلافاصله آزاد شود و در واقع موضوع جرم و تعقیب خاطی منتفی اعلام می گردد. اگر نوجوان بزهکار برنامه حالت را بپذیرد و تمکین نماید و به همه قول و قرارها عمل نماید و هیچ سابقه ای هم برای او ثبت نمی شود ولیکن چنانچه برنامه حالت را نپذیرفت و به آن عمل نکرد در این صورت گزارش علیه او به دادستانی اعلام می گردد که نامبرده را تحت تعقیب جزایی قرار دهد.

۶- روش اجرای برنامه حالت

پس از اینکه نوجوانی مرتکب بزه می شد که شدت چندانی ندارد (مثلاً شکستن شیشه یک مغازه یا اداره و یا خط کشیدن روی یک دیوار و...) پلیس به آن نوجوان و والدینش تفهیم می نماید که برای تحمل مجازات حق انتخاب وجود دارد و آن نوجوان باید یکی از این دو راه را انتخاب کند یک راه این است که جریان امر به اداره حالت گزارش شود و راه دوم این است که مراتب به دادستان (مرجع قضایی) اعلام گردد و علت اینکه برنامه حالت را جایگزین (Alternative) گفته اند این است که متهم حق انتخاب کار کردن در حالت را به جای مجازات حبس دارد. چنانچه نوجوان مورد بحث برنامه حالت را بپذیرد پلیس مراتب را به اداره حالت اعلام می کند و نسبت به شدت و ضعف بزه ارتكابی و نحوه ارتكاب جرم توسط متهم از اداره حالت درخواست می کند که متهم به آن اداره برود و کارهایی را انجام دهد حداکثر زمانی که پلیس اعلام می کند بیست ساعت کار است یعنی حق دارد حداکثر تا ۲۰ ساعت انجام کار توسط آن نوجوان را از اداره حالت درخواست نماید و در صورتی که نوجوان تقاضا کرد مراتب به دادستانی اعلام شود پلیس گزارش خود را برای دادستان ارسال می نماید. وقتی که جریان امر به اداره حالت اعلام شد این اداره از کودک بزهکار دعوت می نماید که مراجعه کند و طی یکی دو جلسه نحوه عملکرد حالت و اینکه چه کارهایی انجام می شود و از آن کودک چه انتظاراتی دارند و محل و نوع کاری را که نوجوان باید انجام دهد برای او تشریح می کنند و به وی تفهیم می نمایند و معمولاً نوع کاری که انجام خواهد شد با بزه ارتكابی توسط متهم تناسب دارد مثلاً اگر نوجوان خاطی دیواری را خط خطی و یا کثیف کرد از او می خواهند که دیواری را تمیز و یا رنگ آمیزی کند و اگر سالمندی را مورد اذیت و آزار قرار داده باشد به آن کودک تکلیف می شود که در آسایشگاه سالمندان کار کند (مثلاً نظافت نماید) و یا چنانچه از فروشگاههای سرقت کرد به او گفته می شود که در آن فروشگاه یا فروشگاه دیگری کار کند و همزمان از کودک خواسته می شود که خسارات وارده به شاکس را از طریق پول توجیبی خود پرداخت نماید (ماهانه حداکثر ۵۰ یورو) و در خاتمه انجام کار چنانچه آن کودک حضور به

می توانند چنانچه اطفال کمتر از ۱۲ سال مرتکب جرم نسبتاً کوچکی شوند به عنوان تجربه در جهت اصلاح آن طفل را به اداره حالت اعزام نماید و چون نمی توان این قبیل کودکان را به لحاظ صغر سن به دادستانی اعزام کرد بنابراین برنامه حالت در مورد آنان پذیرفته شده است و این طرح جدید به نام (واکنش بازدارنده) نامیده می شود.

۵- حالت جایگزین مجازاتها

به نوجوانانی که مرتکب جرم نسبتاً کوچکی شده اند و عمل آنان اهمیت چندانی ندارد این فرصت داده می شود که تاوان عملکرد خود را بدون مداخله دادگاه بپردازند و به نوعی مجازات بشوند

به نوجوانانی که مرتکب جرم نسبتاً کوچکی شده اند و عمل آنان اهمیت چندانی ندارد این فرصت داده می شود که تاوان عملکرد خود را بدون مداخله دادگاه بپردازند و به نوعی مجازات بشوند بدون اینکه در روند دادرسی سنتی و مراجعه به دادگاه گرفتار شوند و این مجازات توسط ادارات حالت و به دستور پلیس یا دادستانی اعمال می گردد. وقتی که نوجوان ۱۲ تا ۱۸ ساله ای (زیر سن قانونی) به خاطر جرمی مثلاً تخریب اموال عمومی، جرایم مالی کوچک مانند سرقت از فروشگاه و یا ایراد خسارت و یا ولگردی و امثال آن توقیف شد پلیس او را مستقیماً به اداره حالت آن شهر و یا حالت حوزه موطن بزهکار اعزام می دارد و نیازی به ارسال گزارش برای دادستانی و یا دادگاه

دریافت می کند (جبران خسارت می شود) - یک راه علاج مهم در قضا زدایی پروندههای کیفری نوجوانان می باشد.

۴- مراجعان حالت

اکثر مراجعان حالت کودکان مدرسه ای بین ۱۵ تا ۱۸ سال هستند (گرچه سن کیفری صغار ۱۲ تا ۱۸ سال می باشد) این کودکان معمولاً اعمالی از قبیل نوشتن کلمات مستهجن روی دیوارهای عمومی، کثیف کردن دیوارها و اماکن عمومی، تخریب تأسیسات و اموال عمومی، شرانجهای کوچک، ایجاد حریق کوچک و آتش بازی، ترقه زدن، جار و جنجال خیابانی و سایر جرایم خفیف که غالباً توسط کودکان به این جهت واقع می شود که در بین دوستان و هم سن و سالان خود موقعیت و مقامی کسب کنند و خود را بزرگتر از سن واقعی نشان دهند و خشن جلوه کنند انجام می دهند و یا اینکه چنین کودکانی تصور می کنند انجام این اعمال هیجان آور است و جرأت قانون شکنی خود را به نمایش می گذارند. حدود ۲۰ تا ۲۵ درصد از مراجعان حالت دختران هستند که غالباً به خاطر سرقت از فروشگاهها دستگیر شده اند و یا در سایر جرایم دنباله رو پسرها بوده اند.

نوجوانان اعزامی به حالت را می توان کودکانی ترک تحصیل کرده و یا مسأله داری دانست که ولگرد جامعه هستند، زیرا غالباً به مدرسه هم می روند و سابقه خوبی هم در مدرسه دارند و بعضاً جزء شاگردان خوب هم محسوب می شوند و اکثراً با والدین خود زندگی می کنند ولیکن به علت مقتضای سن خود جرایمی را انجام می دهند و موجب می شوند که پلیس با آنان برخورد کند و شاید هیچ گونه قصد سوء و تخریبی هم نداشته باشند. از سال ۱۹۹۹ پلیس

مورد آن مستقیماً به اداره حالت اعلام شده است به عبارت دیگر قریب ۵۰ درصد از پرونده‌های مشکله توسط پلیس نوجوانان بدون اینکه به مراجع قضایی گزارش شود از طریق اداران حالت مختومه می‌گردد. ثالثاً سابقه کیفری برای این قبیل متهمین ثبت نمی‌شود.

رابعاً متهم نوجوان و کم سن و سال در زمان اجرای برنامه حالت که در واقع تحمل مجازات می‌باشد با سایر متهمان خصوصاً متهمان سابقه دار تماس ندارد و از آنان بدآموزی نمی‌کند.

خامساً نوجوان خاطی پی به اشتباه خود می‌برد و سعی در جبران مافات می‌نماید و به اندازه‌ای که خلاف کرده مجازات می‌شود و این مجازات او را از هستی و نیستی ساقط نمی‌کند و مسیر زندگی او را تغییر نمی‌دهد.

روند کامل طرح حالت بدین صورت است:

۱- کودک بزهکار شیشه‌ای را که جزء اموال عمومی است می‌شکند.

۲- پلیس او را دستگیر نموده و به کلانتری می‌برد.

۳- به او اعلام می‌شود که حق انتخاب دارد یا باید به اداره حالت برود و کارهایی که حالت می‌گوید انجام دهد و یا به مرجع قضایی معرفی شود و دادگاه تکلیف او را روشن نماید.

۴- چنانچه نوجوان خاطی طرح حالت را پذیرفت پلیس مراتب را به اداره حالت اعلام می‌کند و برای کودک و والدینش حضاریه‌ای از طرف اداره حالت ارسال می‌شود که به آن اداره مراجعه نمایند.

۵- در اداره حالت برنامه‌های حالت و نوع کاری که نوجوان باید انجام دهد و سایر تذکرات به وی داده می‌شود.

۶- و سرانجام آن کودک به کار کردن (مثلاً تمیز کردن دیوار عمومی) وادار می‌شود.

۷- از فلک و پول توجیبی خود خسارات شاکی را نیز جبران می‌نماید.

۵ یا ۶ نفره و در آخر هفته کارهای مختلفی را انجام می‌دهند و پارکها و گاراژها و اتوبوسهای عمومی و زمینهای بازی را نظافت می‌کنند و در حال حاضر حدود ۹۰ مرکز برای کار شناسایی شده است و نوجوانان بزهکار به این مراکز اعزام می‌شوند که کار انجام دهند. از حدود ۱۰۰۰ نفر نوجوانی که در رتردام به مراکز کار معرفی شده‌اند حدود ۷۰ درصد آنان به خاطر سرقت از مغازه‌ها بوده است و از این عده ۷۰ درصد پسر و ۳۰ درصد دختر می‌باشند و دختران بزهکار غالباً لوازم آرایش و لباس خصوصاً لباس زیر از فروشگاهها سرقت کرده‌اند. دوره حالت

از زمان اعلام گزارش پلیس به اداره حالت ظرف دو ماه کودک بزهکار باید کار محوله را انجام داده خسارت وارده به شاکی را جبران کند و اداره حالت گزارشی دال بر حسن انجام کار توسط آن کودک به پلیس ارائه نماید و پرونده امر مختومه شود

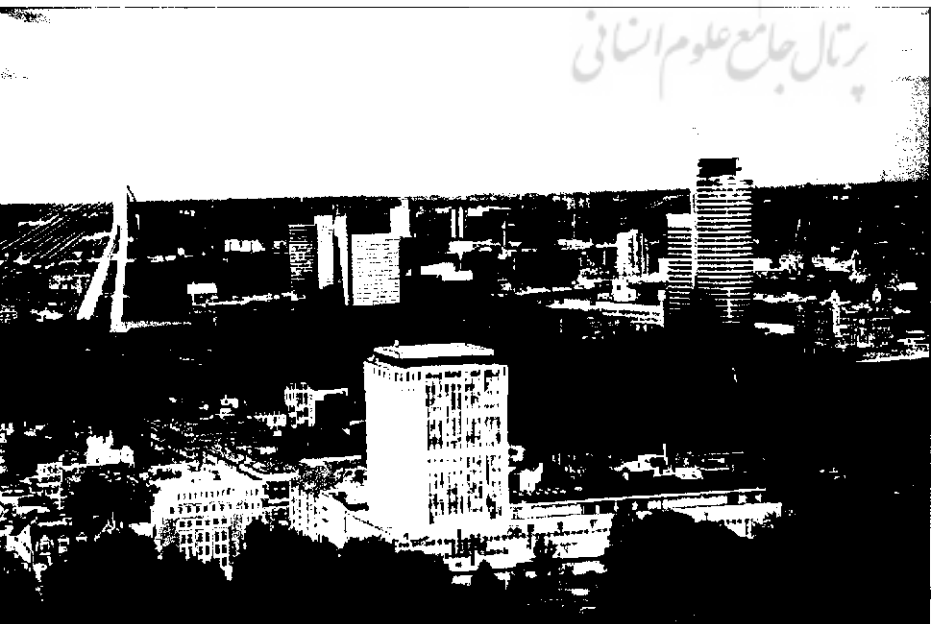
دو ماه است بدین معنی که از زمان اعلام گزارش پلیس به اداره حالت ظرف دو ماه کودک بزهکار باید کار محوله را انجام داده خسارت وارده به شاکی را جبران کند و اداره حالت گزارشی دال بر حسن انجام کار توسط آن کودک به پلیس ارائه نماید و پرونده امر مختومه شود.

آثار خوب و مثبت طرح حالت این است که: اولاً- از تراکم کار دادگستری می‌کاهد و مطابق آمار موجود سالانه قریب ۴۷ هزار مورد بزهکاری نوجوانان توسط پلیس کشف می‌شود که از این تعداد ۲۳ هزار

موقع در محل کارش داده باشد و دستورهای حالت را انجام داده باشد و خسارات شاکی را جبران کرده باشد اداره حالت گزارشی برای پلیس ارسال می‌نماید که این نوجوان کارش را خوب انجام داده و جبران مافات کرده است و پلیس هم این پرونده را مختومه می‌کند بدون اینکه گزارشی به مرجع قضایی (دادستان) ارسال نماید و این پرونده سابقه کیفری محسوب نمی‌شود و در اداره پلیس بایگانی می‌گردد. چنانچه آن کودک مرتب و منظم در محل کار مورد بحث حاضر نشود مجدداً از والدینش خواسته می‌شود که حاضر شوند و علت تاخیر و یا کم کاری و یا عدم حضور متهم در وقت مقرر بررسی می‌گردد و در نهایت چنانچه کودک تمایلی به انجام کار نداشته باشد گزارشی تنظیم می‌شود و مراتب به دادستانی اعلام می‌گردد که موضوع را از طریق قضایی پیگیری نماید و طبق مقررات دادرسی کیفری شخص خاطی را تحت تعقیب قرار دهد.

اداره حالت همزمان با دعوت از نوجوان بزهکار و والدینش از شاکی و یا قربانی جرم و یا زیان دیده هم درخواست می‌کند که به اداره حالت مراجعه نماید تا مذاکرات لازم را با نوجوان و والدینش در خصوص جبران خسارات وارده و نحوه پرداخت خسارت او به عمل آورند و توافقات لازم را انجام دهند. همچنین از کسی که نوجوان خاطی باید نزد او کار کند دعوت می‌شود و به او تفهیم می‌گردد که چه کاری باید انجام شود و آن کودک در محیط کار تحت حمایت قرار گیرد و از لحاظ اجتماعی آبرویش حفظ شود و به نحوی با او رفتار گردد که از کرده خویش پشیمان گردد و از عمل خود متنبه بشود و دیگرانی که با او کار می‌کنند متوجه نشوند که این کار کردن کودک به خاطر اعمال مجازات است و این رفتارهای درست و صحیح موجب می‌شود که کودک مورد بحث کارش را ادامه دهد و با طیب خاطر مدت زمان مقرر را در آن محیط کاری سپری کند. نکته حائز اهمیت این است که در خصوص نوجوانان زیر ۱۶ سال کسب نظر و توافق والدین نوجوان و رضایت کتبی آن کودک ضرورت دارد از طرفی انجام کار در طرح حالت صرفاً برای ایام تعطیل و اوقات فراغت نوجوان می‌باشد بدین صورت که نوجوان روزهای کاری هفته را به درس خواندن و مدرسه رفتن و انجام سایر کارهای خود مشغول می‌شود و صرفاً ایام پایان هفته و تعطیل به کارهایی که اداره حالت در نظر می‌گیرد می‌پردازد و انجام این کارها هیچ گونه خللی در امور عادی و جاری کودک ایجاد نمی‌کند به همین جهت در حدود ۹۵ درصد از نوجوانان بزهکار و یا والدین آنان طرح حالت را انتخاب می‌کنند و خود را در روند دادرسی قضایی گرفتار نمی‌نمایند.

اداره حالت نظارت کامل بر کارکرد نوجوانان بزهکار دارد و ۵ یا ۶ نفر از این نوجوانان تحت نظارت یک نفر از اداره حالت قرار داده می‌شود و این نماینده اداره حالت نظارت بر عملکرد کودکان بزهکار دارد و آنان را راهنمایی و ارشاد هم می‌کنند. در رتردام (Rotterdam) حدود سی نفر نوجوان در گروههای

پرتال جامع علوم انسانی